

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

ו"ב-י"ג תמוז

(יו"ל לקראת שבת פ' בלק ה'תשפ"ד)

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כח

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' צמח הלוי ע"ה גורעוויטש

בן הרה"ג הרה"ח וכו' ר' יצחק הלוי הי"ד

(המכונה "ר' איטשע דער מתמיד")

נפטר ביום ח"י תמוז ה'תשס"א

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י צאצאיו שיחיו

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner

In Spreading *Inyonei Moshiach U'geulah!!!*

To Dedicate This Publication

In Honor Of Your Family Or A Loved One

For More Info. Call:

(718) 753-6844 or (323) 934-7095

or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

י"ב-י"ג תמוז

א. י"ב-י"ג תמוז – בשורה ושחרור

כידוע, היתה גאולתו של כ"ק מורי וחמי אדמו"ר (מהגלייתו) ב"ב-י"ג תמוז: ביום שלישי י"ב תמוז הודיעו לרבי שהגיעה פקודה לשחררו מהגלייתו לקאסטרנא, אך כיון שבאותו יום היה משרד הממשלתי סגור, עקב „הג“, ניתנה תעודת השחרור לרבי למחרת, ביום רביעי – י"ג תמוז.

מיד¹ ב"ב תמוז אמר הרבי מאמר חסידות² על הפסוק³ „הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי“, ולמחרת, לאחר השחרור בפועל, אמר מאמר חסידות⁴ הפותח ב„ברוך הגומל לחיבים טובות שגמלני טוב“⁵.

הפסוק „הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי“ הוא, בפשטות, בקשה לעתיד – מבקשים שמשום ש„הוי' לי בעוזרי יקיים, ואני אראה (נקמה) בשונאי“⁶. ואילו „ברוך הגומל לחיבים טובות שגמלני טוב“ הוא שבה והודיה לקדוש-ברוך-הוא על העבר – על אשר „גמלני טוב“.

ואין מובן: בפשטות נראה, שכאשר שומעים בשורה טובה על הצלה ושחרור, צריך בראש

- 1) ראה בהקדמה לקונטרס יד (בסה"מ קונטרסים ח"א. נדפס ג"כ בסה"מ תרפ"ז ע' רצב). ועוד.
- 2) נדפס בסה"מ קונטרסים שם. סה"מ תרפ"ז ע' רא.
- 3) תהלים קיח, ז.
- 4) נדפס בסה"מ קונטרסים שם. סה"מ תרפ"ז ע' רח.
- 5) וכן אמר עוד מאמר בד"ה זה (נדפס בסה"מ קונטרסים שם. סה"מ תרפ"ז ע' ריא) – בש"פ פינחס, שאז עלה לתורה ובירך ברכת הגומל (ראה הנסמן בערה 1). וראה לקמן בערה 9.
- 6) ראה מפרשים עה"פ.

ובראשונה⁷ להודות לקדוש-ברוך-הוא על כך, ורק לאחר מכן יש מקום לבקשה נוספת על העתיד, ואם כך, היה מתאים יותר שמאמר החסידות הראשון יהיה „ברוך הגומל“?

בדוחק ניתן לומר, שכיון שכאשר שמע הרבי בשורה טובה זו לא היה יכול לברך את ברכת „הגומל“ – מפני שעדיין לא שוחרר בפועל ובודאי לא „יצא מהסכנה לגמרי“⁸ – לפיכך לא היה מתאים לומר אז מאמר חסידות המתחיל במילים „ברוך הגומל“⁹.

אך דרוש הסבר: בודאי גם בשורת השחרור, אף לפני האפשרות לברך ברכת הגומל, מחייבת אמירת שבה והודיה לה, ואם כך, היה יכול המאמר להתחיל בנוסח אחר של שבה והודיה¹⁰ – ולא ב„ברוך הגומל“ – ועל-אחת-כמה יוכמה צריך ענין זה לכוא לפני בקשה

7) להעיר מסדר ברכת הנהנין לאדה"ז פ"ב, ס"ז.

8) ל' אדה"ז שם פ"ג, ס"ה.

9) אבל דוחק, שהרי אמר מאמר ד"ה ברוך הגומל יום ד' י"ג תמוז, אף שלא בירך ברכת הגומל ביום ה' בבוקר קודם נסיעתו מקאסטרנא, ונראה שהוא מפני שעדיין לא חזר לביתו ולא נקרא „יצא מהסכנה לגמרי“, דאל"כ לא הו"ל להמתין בברכת הגומל עד שבת, כפסק אדה"ז (סדר ברכת הנהנין שם – משו"ע או"ח סרי"ט ס"ז ומג"ע שם) „וכן שלא לאחר ג' ימים לפיכך אם יצא מן הסכנה ביום ב' .. יברך .. בלא ס"ת ולא ימתין עד יום ה'“

– ואמירת תורה בד"ה ברוך הגומל קודם לש"ק – ה"ז בדוגמת לימוד ההלכה בסמיכות לזמן קיומה.

10) ע"ד התחלת מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר מאותו היום (נדפס בסה"מ תרפ"ז ע' רעה. אגרות קודש שלו ח"א ע' תקצט) – „הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו“.

* להעיר מלקו"ש ח"כ (ע' 469) בנוגע לגאולת אדה"ו. דשלימות הגאולה היתה „ביום ג' ב' דחזנכה“ כשהגיע (דד) חזרתו מפטרבורג לויטענבטק (לקו"ד ח"א יב. א). פ"ך שלו. ובפרט בנדו"ד. עיר גלותו (קאסטרנא) ה"ז עיר כמו „בית האסורים“, המשך ל„בית האסורים“ ממש – שפאלערנא.

לעילוי נשמת
הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' יקותיאל מנחם ע"ה
ב"ר שרגא שליט"א

ראפ

חסיד ומקושר בכל נימי נפשו
לכ"ק אדמו"ר מה"מ
משיג ומשפיע

בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש המרכזית 770
ניהל הבית חב"ד

בנמלי התעופה

ובחברת "אל על" במיוחד
וזכה שהרבי שלח המצות ע"י
ואמר עליו "אונזער יקותיאל"
נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770
והדפיסם ב"תקות מנחם"
ניהל "ועד המחנכים"

פעל במרץ בעניני שלימות הארץ
ראש מטה שירה וזמרה
לקבלת פני משיח צדקנו
קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם
השאיר דור ישרים יבורך
הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים
ביום השני לפ' "וקם שבט מישראל"
י"ב תמוז ה'תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י ידידי

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

וסיימו כל עניני העבודה בשלימות, ככל פרטי הדברים האמורים לעיל] – כי, "היסח הדעת" פירושו "למעלה מן הדעת", היינו, שלאחרי שענין זה חודר בדעתו ("ע"י המחשבה וההתבוננות כו"), ה"ז נעשה אצלו באופן שב(היסח ו)למעלה מן הדעת.

ובנוגע לפועל – למרות ה"שטורעם" שבדבר בתקופה האחרונה בשנה זו, תהא שנת נפלאות אראנו, לאחרי ראיית הנפלאות המעידות שזוהי ה"שנה שמלך המשיח נגלה בו", רואים שישנו קושי ("עס קומט אָן שווער") להחדיר ההכרה וההרגשה שעומדים על סף ימות המשיח ממש עד שיתחילו "לחיות" בעניני משיח וגאולה. . והעצה לזה – ע"י לימוד התורה בעניני משיח וגאולה, כי, בכח התורה (חכמתו של הקב"ה שלמעלה מהעולם) לשנות טבע האדם¹⁰, שגם כאשר מצד הרגש שלו נמצא עדיין ח"ו מחוץ לענין הגאולה (כיון שלא יצא עדיין מהגלות הפנימי), הרי ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה מתעלה למעמד ומצב של גאולה, ומתחיל לחיות בעניני הגאולה, מתוך ידיעה והכרה והרגשה ש"הנה זה בא".

(משיחות ש"פ בלק, י"ז (טוב) תמוז תנש"א)

(9) תניא אגה"ק (קה, ב).

(10) ראה דרו"ל עה"פ לאיל גומר עלי (ירושלמי כתובות פ"א ה"ב. וש"נ. והובא להלכה בש"ך (ושו"ע אדה"ז) יו"ד סקפ"ט סק"ג (סקכ"ג)).

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

נוספת, ובמיוחד לפני בקשה של "ואני אראה בשונאי".

ב. המשתדלים למען שחרור הרבי לא ניזוקו!

באופן כללי, בנוסף לכך שעצם גאולתו של הרבי היה נס גדול, התרחשו גם ניסים רבים אחרים.

ביניהם אחד המאורעות, שלמרות שבשעתו לא שמו לכך לב – הרי עתה, לאחר שנים רבות, כשמעיינים שוב בענין, רואים שאכן היה זה נס גדול ביותר, ללא שום אחיזה בטבע – והוא:

במדינה ההיא "נהוג" שהממשלה עוקבת אחר כל צעד של תושביה. ובמיוחד בקשר למאסר, שאו נערך, "חיפוש מחופש"¹¹ ועקבו ב"שבע עינים" אחר כל אלה שהיו קשורים לרבי.

ולמרות זאת, מיד כאשר התפרסם שעצרו את הרבי, התחילו עשרות יהודים לעסוק בפעולות שונות ובהשתדלויות לשחררו¹², ולא התחשבו במעקבים, ולא בסכנות העלולות לנבוע מכך.

הם עשו זאת בגלוי, ואף שלחו מכתבים בשמותיהם המלאים, ויותר מכך: הם התקשרו בעצמם אל הגורמים הממשלתיים שהיו אחראים לפסק הדין והשתדלו להשפיע עליהם –

ולאחר כל זאת רואים דבר פלא: בין כל אלה שעסקו בכך, לא היה אף אחד שניזוק באופן כלשהו עקב כך – לא בנפש, לא בגוף, ואפילו לא בענינים של ממון, בפרנסה!

אמנם, קיים הכלל ש"שלוחי מצוה אינן

(11) ע"ד לשון הכתוב – תהלים סד, ז.

(12) ראה ס' התולדות אדמו"ר מהור"י צ"ח פ"ז ואילך.

ניזוקין"¹³, אך הגמרא אומרת¹³ ש"היכא דשכיחא היוזקא" (=במקום סכנה) כלל זה אינו חל, והרי ליהודים אלו בודאי היה בכך "שכיחא היוזקא" במלוא המשמעות ויותר מכך!

ויותר מכך מפליא: בתקופה שלפני המאסר, וכן לאחז המאסר, היו יהודים שקשריהם עם בעל הגאולה הזיקו להם בגשמיות (ברוחניות בודאי הביא אותם קשר זה לעליה לעין-ערוך, אך בגשמיות הם סבלו מכך).

ואילו בקשר להשתדלות למען שחרור הרבי וגאולתו, לא ניזוק אף אחד, כאמור לעיל! ואפילו בימי המאסר, אף לפני נס השחרור והגאולה, כאשר הסכנה היתה במלוא עוצמתה, לא ניזוק אף אדם, ובודאי שלא לאחר הגאולה, יהודים אלה לא ניזוקו עקב כך אף בתקופות מאוחרות יותר, ואף לאחר צאתו של הרבי מן המדינה ההיא.

ג. יותר מנס הגאולה

בנוסף לכך יש לומר, שבפרט מסויים נס זה אף גדול יותר מנס הגאולה עצמה, ואפילו לפי חישובים טבעיים:

אמנם, גאולת הרבי היתה נס גלוי, אך בכל זאת היתה לה אחיזה בטבע – היו השתדלויות טבעיות באמצעות אנשים בעלי השפעה במדינה עצמה ומחוצה לה.

ואילו לגבי המשתדלים עבור הרבי, ובמיוחד אלה אשר הלכו בעצמם למשרדים הממשלתיים הגבוהים ביותר כדי לבקש את שחרור הרבי – הרי לפי ההבנה הטבעית והאנושית לא היתה כלל אפשרות שפעולות אלו לא יזיקו להם!

וכך גם לפי רוחניות הענינים: כמובן, גאולתו של הרבי היתה כרוכה בזכותו עבור

(13) פסחים ה, ב. וש"נ. ש"ע אדה"ז או"ח סת"ג סל"ב.

מסירות נפשו למען הרבצת התורה וחיוון היהדות והפצתה, ובנוכחות אבות, ועוד זכויות רבות. ולמרות זאת הגיעה הגאולה רק לאחר סבל רב, ישיבה בבית האסורים, יסורים קשים שסבל הרבי, ולאחר מכן שליחה לגלות וכו'. ולעומת זאת, אלו אשר השתדלו עבור הרבי, ואף אלו מביניהם שלא היתה להם¹² שום מסירות נפש למען עניני תורה ומצוות, ואפילו יהודים שלא היו שומרי תורה ומצוות בחייהם הפרטיים, ואף השתייכו למפלגות מסוימות וכדומה –

אף-על-פי-כן לא הויקה להם ההשתדלות, והכל עבר באופן חלק וללא צער!

ד. „הוי' לי בעוזרי”

ואפשר לומר, שלכך גרם הרבי, או שהוא ביאר זאת (או שניהם גם יחד) על ידי אמירתו, מיד לאחר בשורת הגאולה, את המאמר וההסבר על הפסוק „הוי' לי בעוזרי”:

מיד בתחלת המאמר מעורר הרבי¹⁴ את השאלה על לשון הפסוק „הוי' לי בעוזרי”:

במבט ראשון משתמע „שהאדם יש לו עוזרים רבים והקדוש-ברוך-הוא עמהם”, אך האמת היא¹⁵, ש„אין עוד מלבדו ורק הוא לבדו הוא יתברך הבורא .. ועוזר לו בכל אשר לו, וכמו שאמר הרמב”ם¹⁶ יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון .. וכל הנמצאים .. לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו”,

ובסוף המאמר מתרץ הרבי, ש„עוזרי קאי על הביורורים המתבררים שהם העוזרים האמיתיים של האדם, ועל דרך התלמידים שנקראים בנים”, והמשמעות של „הוי' לי

בעוזרי” היא, שמביאים לידי כך ש„גם בעוזרים יהיה גילוי שם הוי'”.

ויש לומר, שבכך רצה הרבי לקבוע פסק דין^{16*} של תורה, ודוקא על ידי מאמר חסידות, פנימיות התורה, הנקראת חכמת האמת, לגבי כל אלו אשר פעלו למען שחרורו – שלמרות שבמבט ראשון נראה שהם היו „עוזרי”, עוזרים במצב של סכנה טבעית גלויה עבור ה„עוזר”, ולכן יש צורך שיהיו להם זכויות גדולות ומיוחדות ביותר כדי להינצל, ובמיוחד – הצלה שלא תשאיר שום רושם של פגיעה כלל וכלל, הרי האמת היא, ש„אין עוד מלבדו ורק הוא לבדו הוא יתברך הבורא .. ועוזר לו”, היתה זו עזרה רק של „הוא לבדו הוא”.

במקרה זה היה גלוי, על ידי אמירת המאמר¹⁷, שהיתה זו עזרה רק של „הוא לבדו הוא”. והענין בא לידי ביטוי בגלוי אצל ה„עוזרים” עצמם: כל אלו אשר פעלו למען שחרור הרבי לא עשו זאת מתוך חישובים הגיוניים של סיכויים בדרך הטבע, אלא כל אחד מהם מסר את נפשו^{17*} ולא התחשב בשום עיכוב – פעלו בכל הדרכים המסוכנות ביותר – למען אפשרות קלושה שאולי יצליחו להקל את המאסר, לפחות, או לסייע לשחרור.

ולכן מציאותם העצמית לא היתה נחשבת, ובפעולותיהם ניכר היה שאין זו העזרה שלהם,

16* עפ”ו יומתק מה שמביא תיכף בתחילת המאמר מהרמב”ם דוקא „יסוד היסודות כו” (שלא הובא בלקו”ת וסה”מ תקס”ד שם) – כי הרמב”ם הוא ספר „הלכות הלכות” (הקדמת הרמב”ם לס’ הדין).

17 ראה לקמן הערה 26.

17* ויש לומר, שגם ענין זה נרמז בהמאמר, שמאריך ד, בעת צרה ר”ל .. אנו רואים .. דטבע בני”א .. הם מתקרבים לכל אשר יצליח וכמ”ש רבים אהבי עשיר ומתרחקים מכל קשי יום ומר נפש ר”ל – שמוזה הוכחה, שההשתדלות של האנשים הם עבור כ”ק מו”ח אדמו”ר לא היתה מצד טבע נפשם, אלא ענין של מסירת נפש (להעיר מתו”א תולדות יש, סע”ב ואילך).

שעומדים כבר על סף התחלת ימות המשיח, על סף התחלת הגאולה, ותיכף ומיד המשכתה ושלימותה.

... כיון שעומדים על סף הגאולה שבאה תיכף ומיד ממש, מובן, שלימוד הלכות בית הבחירה בשנה זו צריך להיות באופן אחר לגמרי. . . ועוד ועיקר – שהלימוד הוא מתוך ידיעה והכרה בוודאות גמורה שאין זה „הלכתא למשיחא”, כי אם, הלכה למעשה בפועל ברגע שלאח”ז, כיון ש„מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל (כבר עתה למעלה, ותיכף) יגלה ויבוא משמים”⁵ ברגע כמימרא!

וע”ד המדובר בתקופה האחרונה⁶ בנוגע להוספה המיוחדת בלימוד התורה בעניני גאולה ומשיח – לא (רק) בתור „סגולה” למהר ולקרב ביאת המשיח והגאולה, אלא (גם ו) בעיקר כדי להתחיל „לחיות” בעניני משיח וגאולה, „לחיות עם הזמן” דימות המשיח, עי”ז שהשכל נעשה ממולא וחדור בהבנה והשגה בעניני משיח וגאולה שבתורה, ומהשכל מתפשט וחדור גם ברגש הלב, ועד להנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה באופן המתאים לזמן מיוחד זה, שעומדים על סף הגאולה, ומראים באצבע ש„הנה זה (המלך המשיח) בא”.

ויש להוסיף בביאור הצורך והמעלה דלימוד התורה בעניני משיח וגאולה ובנין ביהמ”ק השלישי ככניסה להתחלת ימות המשיח – ובהקדמה:

אף שאמרו חז”ל⁷ שמישיח בא „בהיסח הדעת”, אין זה בסתירה ח”ו למחשבה והתבוננות באופן של „דעת” (שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאד ויתקע מחשבתו בחוץ⁸) בעניני משיח וגאולה [ולכל לראש המחשבה וההתבוננות לידע ולהכיר שעומדים כבר בהכניסה לימות המשיח, „הנה זה בא”, כיון שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה,

5 פרש”י ותוס’ סוכה מא, סע”א. ועוד.

6 לעיל ע’ 54. ועוד.

7 סנהדרין צז, א.

8 תניא ספ”ג.

14 ראה גם ד”ה הוי' לי בעוזרי בלקו”ת (שמע”צ פה, א). סה”מ תקס”ד ע’ רכט.

15 להעיר גם מראב”ע עה”פ.

16 ריש הל’ יסודי התורה.

הוספה בשורת הגאולה

5

ע"פ כל הסימנים שבדברי חז"ל אודות דרא דעקבתא דמשיחא, דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ו(במילא) דור הראשון של הגאולה. . ובכל זה ניתוסף עוד יותר ע"י שלימות העבודה והפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בחצי כדור התחתון (כתוצאה מהגאולה די"ב"ג תמוז) במשך יובל שנים, אשר, אם בהתחלת תקופה זו יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בהכרזה "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", והעיד שכבר סיימו כל עניני העבודה, וצריכים רק "לצחצח הכפתורים", ויתירה מזה, שכבר סיימו גם "צחצוח הכפתורים", וצריכים רק לעמוד הכן (עמדו הכן כולכם) לקבל פני משיח צדקנו, הרי בסיומה של תקופה זו, בודאי ובודאי ללא כל ספק וספק ספיקא שכבר הגיע זמן הגאולה, ובלשון חז"ל "כלו כל הקיצין" וגם ענין התשובה (כהמשך המאמר "ואין הדבר תלוי אלא בתשובה") הי' כבר בשלימות.

... וחידוש נוסף בדורנו זה גופא – בשנה זו:

נוסף לכך שנמצאים בסמיכות ממש לגאולה האמיתית והשלימה, הרי, שנה זו היא "תהא) שנת נפלאות אראנו" (כהר"ת דמנין השנה שנתפשט בתפוצות ישראל), השנה שבה יקויים היעוד "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"², וכבר ראו בפועל "נפלאות" המעידים שזוהי ה"שנה שמלך המשיח נגלה בו", ועד ל"שנה שמלך המשיח בא. . . והוא משמיע להם לישראל ענוים הגיע זמן גאולתכם" (כדברי הילקוט שמעוני³), ועד להכרזה ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"⁴, שכבר בא, היינו,

(1) סנהדרין צז, ב.

(2) מיכה ז, טו.

(3) ישע"י רמז תצט.

(4) שה"ש ב, ח ובשה"ר עה"פ.

לקוטי

י"ב"ג תמוז

שיחות

אלא של "הוא לבדו הוא" – הקדוש-ברוך-הוא עושה כל זאת.

ולכן מובן בפשטות, כיצד לא ניווק אף אחד בשום צורה, ואפילו לא מאוחר יותר – שהרי זוהי העזרה של "הוא לבדו הוא", של "אמיתת המצאו"¹⁸, ולא ייתכן שמשוהו יפגע שם.

יותר מכך: אין צורך להזדקק ל"נס" כדי שלא ייגרם נזק, שהרי לפי הטבע בלתי אפשרי לפגוע ב"אמיתת המצאו".

יצא מכך, שלאמיתו של דבר, יהודים אלו אפילו לא הכניסו עצמם ל"מקום סכנה"¹⁹, ששם יש צורך בנס גדול כדי להינצל – כי הפעולה נעשתה בגלוי על ידי "אמיתת המצאו" ורק באמצעות פלוני ופלוני²⁰, כך שמלכתחלה לא היתה אפשרות שמישהו יפגע. במקרה זה כך הוא טבע הדברים.

18 עפ"י יומתק מה שמביא בתחילת המאמר "דד' תיבות אלו יסוד היסודות ועמוד החכמות הם ר"ת הוי"ו (ומאריך דשם הוי"ו הוא המהווה ורק שההתהוות בפועל הוא ע"י שם אלקים) – כי בזה מדגיש שהעור הזה אינו מתייחס לשם אלקים (מדת הגבורה והצמצום) כ"א לשם הוי"ו, שאין מקום למציאות, אין עוד מלבדו כי הוא המהווה המציאות וכו'.

19 דידועה השקו"ט אם מחויב להכנס לספק סכנה להציל את חברו (ראה ב"י וב"ח לטור חו"מ בסופו. וראה אנציקלופד' תלמודית ע' הצלת נפשות ע' שמח"ט. וש"ס) – ב' הדיעות הובאו בשו"ע אדה"ז חלק חו"מ הל' נזקי גוף ונפש כו' (סעיף ז), ומסיק "וספק נפשות להקל".* ובהל' שבת (סש"כ ס"ח) סתם כדיעה הב' (שאין ליכנס בספק סכנה). ולהעיר שבגדוד: (א) ההשתדלות כו' במדינה היתה כו' היתה יותר מ(סתם) ספק נפשות. (ב) לאידך, הצלחת ההשתדלות (ע"י הנמצאים במדינה, תחת ממשלה היתה) היתה בספק גדול, וצ"ע האם גם בנדון כזה יש חוב (גם לדיעה הא') ליכנס בספק סכנה. וראה אנציקלופד' תלמודית שם. ואכ"מ.

20 ראה לקמן סעיף ה.

* אבל להעיר, שדיעה הב' (שאין חוב) וכן ההכרעה (דספק נפשות להקל) הן בחצ"ע – ראה שארית יהודה (לאחי אדה"ז) סי' ו (נעתק בהוספות לשו"ע אדה"ז אר"ח ע' 52 (1356)). וראה קונטרס השולחן (להרד"ח נאה) מבוא ס"ח. ואכ"מ.

ה. שכר רב ל"עוזרי"

יחד עם זאת יש להבהיר:

לפי האמור לעיל ניתן היה, לכאורה, להסיק, שאין מגיע ח"ו שום שכר לעוזרים, כי העזרה אינה מהם, אלא מעם "אמיתת המצאו" אשר "אין עוד מלבדו".

אך לא כן הוא, אלא "אין הקדוש-ברוך-הוא מקפח שכר כל בריה"²¹,

ועל-אחת-כמה-וכמה של אלו אשר מסרו את נפשם למען שחרורו של הרבי – אשר שכרם רב ביותר,

ואת זאת מבהיר הרבי בסיום המאמר, בפרשו את המילים "הוי' לי בעוזרי", ש"עוזרי" הם ה"בירורים המתבררים", בדומה לנאמר במשנה²² ש"העושה מצוה .. קונה לו פרקליט" – מהמצוה²³ נברא מלאך המסייע לו – ועל כך מוסיף הרבי: "ועל דרך התלמידים שנקראים בנים".

ולכאורה: מהו הקשר בין ענין זה, שתלמידים נקראים בנים, לבין הענין של "הוי' לי בעוזרי"?

אלא, במילים ספורות אלו מדגיש הרבי, שהמשמעות של "בעוזרי" נשארת גם כפשוטה, שישנם "עוזרים רבים", כולל "עוזרים" כפשוטו – היהודים שסייעו לו ונעשו בכך לתלמידיו ולבניו, אלה הם "עוזרי". שהרי, ליהודי יש בחירה חופשית, והם בחרו לפעול ולהשתדל, ולפיכך נקראים הם "עוזרי" ומקבלים על כך את מלוא השכר²⁴.

21 מכילתא ורש"י משפטים כב, ל.

22 אבות פ"ד מ"א. וראה מפרשים שם.

23 ראה לקו"ט שם (צ, סע"א ואילך). וראה סה"מ תקס"ד ע' רלב) – הביאור (ע"ד החסידות), אך המצות הם עוזרי".

24 ראה דרמ"ז, ב (ע"פ ב"ק צב, ב: חמרא למרי'

טיבותא לשקיי') – נת' בלקו"ט [המתורגם] ח"ו ע' 14 הערה 22. עיי"ש.

אף-על-פי-כן אין הסבר זה סותר לנאמר בתחלת המאמר ש, "אין עוד מלבדו ורק הוא לבדו הוא יתברך הבורא .. ועוד לו" – שהרי, "הוי' לי בעוזרו", המוסבר בסיום המאמר, כדלעיל, שבתוך העוזרים יאיר גילוי שם הוי'. כלומר, המקור לעזר הוא הוי'²⁵, אשר מאיר ב, "עוזרי". ויש לומר, שזוהי הסיבה לכך שהרבי הקדים ואמר את המאמר, "הוי' לי בעוזרי" לפני המאמר, "ברוך הגומל", כי בראש ובראשונה יש לוודא²⁶ שמן ה, "טוב שגמלני" לא יצא ענין שאינו כראוי אצל הזולת, ובמיוחד אצל אלו אשר השתדלו למען ההצלה, ולא זו בלבד שלא יינקו כלל, כדלעיל, אלא יותר מכך – שיוזכו לשכר רב ומלא.

1. "יתמו חטאים ולא חוטאים"

בתחלת מאמר זה, לאחר שהרבי מסביר את תחלת הפסוק, "הוי' לי בעוזרי", הוא מעורר שאלה על החלק השני של הפסוק, "ואני אראה בשונאי": מדוע מבקשים, "ואני אראה בשונאי" – לראות את הנקמה בשונאים – והרי, לכאורה, צריך לבקש, שהאוייבים והשונאים ייהפכו לאוהבים וידידים?

ועוד מוסיף הרבי²⁷: "והגם דכל שנאתו של

25 ראה לעיל הערה 18 הדיוק בתחילת המאמר בנוגע לשם הוי', שמצד שם הוי' אין מקום למציאות. 26 ומה שאמר מאמר זה לאחר גאולה – י"ל כי אמירת פסק זה בתורה היתה כדי שתפעל בעולם, ולכן שייך זה להזמן של הגאולה שאז כבר התחיל הביטול של כח הלעו"ז כ' בסגנון אחר: גאולה כ"ק מ"ח אדמו"ר היא שהביאה עמה ופעלה, "גאולה" לכל העוזרים בגאולתו, וגילה זה למטה בפועל (בהעוזרים) ע"י אמירת המאמר, "פסק" התורה.

אבל "פסק" זה פעל גם למפרע (על הזמן שקודם הגאולה), כי התורה היא למעלה מזמן, וכדברי הירושלמי הידועים (נדרים פ"ז ה"ח, ועוד) ש"ע"י פסק ב"ד בתול"י חזרין. וג"ז שייך להודגשה בהמאמר על שם הוי' (ראה הערה 18), כי הוי' הוא למעלה מזמן, ה' הוה ויהי' (רע"מ בוח"ג רנז, סע"ב. שער היחוד והאמונה פ"ז (פב, א)). 27 ראה גם ס' הערכים-חב"ד ערך אהבת ישראל (ע' תרכ"ז. וט"ו) – ע"ד הנחת כ"ק מ"ח אדמו"ר.

דוד היה רק לשונאי ה' וכמו שנאמר²⁸ הלא משנאיך הוי' אשנא ובתקוממיך אתקוטט, ומכל מקום הלא כתיב²⁹ יתמו חטאים מן הארץ, ואמרו רבותינו ז"ל³⁰ חטאים כתיב ולא חוטאים, והיינו שהחוטאים יעשו תשובה".

ויש לומר, שבכך הבחיר הרבי ענין נוסף בקשר לגאולתו, שמופיע אף לפני אמירת "הגומל", אך מן הצד השני:

אלו שאסרו את הרבי וגרמו לו יסורים, ולא רק יסורי הגוף אלא גם, ובעיקר, יסורי הנפש: הפריעו לו בעבודת ה', ובמיוחד בהיותו במאסר – הרי הם נחשבים ל, "משנאיך הוי' אשנא", ולכאורה, מתאים היה, שלאחר הנצחון עליהם יתייחסו אליהם ביחס של "ואני אראה בשונאי" כפשוטו – יחס של נקמה. לא נקמה אישית ח"ו, אלא נקמת ה' – "משנאיך הוי'".

את זאת שולל הרבי מיד בתחלת המאמר, שאפילו לגבי "שונאי" שהם "משנאיך הוי'", אין מבקשים, "אראה בשונאי" כפשוטו, אלא צריך לבקש "יתמו חטאים ולא חוטאים", כי יש להתפלל³¹, "שהחוטאים יעשו תשובה".

וזהו הקשר בין שני הענינים שבפסוק: כאשר חשים ש, "אין עוד מלבדו ורק הוא לבדו הוא יתברך הבורא..." – "הוי' לי בעוזרי" – אז מגיעים להכרה אמיתית גם לגבי "שונאי", שהפגיעה מה, "שונאי" אינה משום שיש לו ח"ו איזושהו כח מעצמו, אלא, כמוסבר בהרחבה באגרת הקודש³² – "כי הוי' אמר לו קלל"³³. ובמילא אין מקום, והרבי שולל זאת בפירושו

28 תהלים קלט, כא.

29 תהלים קד, לה.

30 ברכות י, רע"א.

31 ראה ברכות שם.

32 סכ"ה (קלח, ב). ע"ש. וראה בארוכה לקו"ש שם ע' 14 ואילך.

33 ש"ב טז, י. – הובא בתחילת המאמר שם. וראה לקמן בשו"ג הג' להערה 37.

ל, "ואני אראה בשונאי", שיתעורר באדם רגש של נקמה, כפי שמובן באגרת הקודש הנ"ל.

2. על ידי "שונאי" מגיעים לדרגת "ראיה"

אם כך, מהי המשמעות של "ואני אראה בשונאי"? – על כך אומר הרבי בסיום המאמר³⁴: כדי להגיע לבחינת ראיה (ואני אראה") וכמאמר³⁵ איזהו חכם הרואה את הנולד .. הוא על ידי המתנגד דוקא (בשונאי").

כלומר: לא זו בלבד שכלפי "שונאי" אין מתעורר רגש של נקמה, אלא להיפך: כשיהודי יודע שההתקלות במתנגד, בשונא, באה מלמעלה, והוא שליח מאת הקדוש-ברוך-הוא – "הוי' אמר לו" – הרי הוא מחפש ומוצא את ההוראה מלמעלה שעליו ללמוד מכך לגבי עבודתו העצמית, עד לאופן של ראיה³⁶, ומגיע למסקנה, שכל זאת נגרם כדי שייגיע לדרגה נעלית יותר בעבודת ה' – עבודה בבחינת ראיה³⁷.

34 ראה גם לקו"ת שם צ, ב. סה"מ תקס"ד שם.

35 תמיד לב, א.

36 שהיא למעלה משמיעה והבנה תם (תו"א עה, א.

לקו"ת צו יז, ב. ואתחנן ג, ג. ובכ"ח).

37 בהמאמר שם לפני"ז מפרש, "ואני אראה בשונאי" – ע"י עבודתו הוא מוציא את הניצוץ והרע מתבטל מאליו". ויש לומר, דב' הפירושים ב, "ואני אראה בשונאי" – (א) שהרע מתבטל כו', (ב) שייגיע לבחי' ראי' ע"י המנגד – הם בהתאם** לב' הסוגים ב, "שונאי":

* וראה במאמר שם שמביא עוד פירושו ב, "ואני אראה בשונאי" – , שיתנגלה האמת שהם שונאי ה' שאינם חפצים בגילוי .. שם הוי'". ע"ש. ואכ"מ.

** ובלקו"ת שם (וכן בסה"מ תקס"ד שם) מבאר, שהענין ד, "ואני אראה" (בחי' גילוי) הוא ע"י אתהפכת חשוכא לנורא, כי

ורק לאחר שמבינים היטב את הענין של "הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי" באופן מושלם ובשני הפרטים שבו – שהן לגבי "עוזרי" והן לגבי "שונאי", הכל בא מאת "הוי' לי", כי אין עוד מלבדו" – אז מגיעים בשלמות לענין של "ברוך הגומל... שגמלני טוב", שמגיעים לידי הכרה ותחושה אמיתית שה, "גמלני" בא מהקדוש-ברוך-הוא בעצמו,

והדבר בא לידי ביטוי למטה בטוב טעם גלוי, בטוב הנראה והנגלה למטה מעשרה טפחים, עד כדי – כלשון הרב³⁸: דגם מחזיקי התורה הם מאושרים ומבורכים בכל טוב.

(משו"ת י"ב תמוז וט"ו פ' בלק תשכ"ו)

א) מאוה"ע כו' שהם מג' קליפות הטמאות לגמרי (תניא ספ"א) – בהם הענין ד, "ואני אראה בשונאי" הוא ש, מוציא את הניצוץ והרע מתבטל מאליו".

ב) מבני", דישראל אע"פ שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד, רע"א) – אין לומר עליהם, "מוציא את הניצוץ" (ראה תניא ספ"א. סה"מ קונטרסים ח"א רס, א)** ומתפללים עליהם, "יתמו חטאים ולא חוטאים". ולגבם הענין ד, "ואני אראה בשונאי" הוא ש"ע"י מגיעים לבחי' ראי'.

38 סד"ה ברוך הגומל הב' (דש"פ פינתם תרפ"ז), הנ"ל הערה 5.

גילוי השמחה הוא ע"י ביטול כל מונע כו' – ודיינו שב' הפירושים תלויים בז"ו.

*** וצע"מ שבמאמר שם מקשר זה עם המבואר, בענין הקהה את שינוי דרש"ע כשלווקחים ממנו השי"ן נשאר רע כו" (שזה אומרים להבן רשע). ולהניח ממשנ"ת כמ"פ (לקו"ש ח"א ע' 252. ח"א ע' 2. ועוד) בדיוק לשון ההגדה, אילו ר"י שם לא ר"י נגאל". אבל עכשיו לאחר מ"ת גם רשע כמותו יר"י נגאל.

י"ל. שעינין זה שייך רק ל, "דואג ואחיתופל" (שמביא שם). כי עליהם נאמר (משנה סנה"ר פ' חלק) שאין להם חלק לנעה"ב. ועפ"י יותנת שהדוגמא בהמאמר למנגדי דוד היא רק מהם ולא משאול או שמעי בן גירא (וגם בתחילת המאמר מביא רק מה ש, דוד בעצמו אומר כי הוי' א"ל קלל" ולא הזכיר שמו בפירושו).

לזכות

כ"ק אדונונו מזורנו ורבינו מלך המשיח